

МИЛАН М. ОБРЕНОВИЋ IV.

по милости Божијој и вољи народа,

КЊАЗ СРПСКИ

На предлог Нашега министарског савета,

На основу §. 56. устава наредили смо и наређујемо:

Да се у војено судском законнику, који је указом од 17. Јунија 1876. збор. XXIX 471—623 у живот уведен, учине замене и допуне, које ће силу закона имати, и то:

У §. 2, тачке 1. и 2. да се замену овако:

1. Код сваке бригаде или окружне војске.

2. Код дивизијске команде, кад су њене бригаде на окупу и дејствује самостално и за прилике кад се имају судити лица из других части војске, која долазе под дивизијску команду, при којима војени суд редовно не постоји, или кад се код оне команде код које војени суд постоји, према ком обвиненом због положаја војени суд образовати не може.

3. Код корпусне команде, кад је потреба или кад дивизијска команда не би постојала за оне прилике о којима говори предходећа тачка.

4. У опште при свакој трупи, која би се од строја бригадног или дивизијског одвојила и ставила под команду нарочитих заповедника.

У §. 4. да се дода:

При корпусној команди постојаће судски комесар са истом правном спремом, која се условљава за аудиторе.

Он је у положају вишег официра.

Сталне судске комесаре поставља Књаз указом, а ако је потреба да се они и аудитори привремено на ову дужност употребе, одређиваће их министар војни наредбом.

У §. 5. у трећем ставу место „или дивизије“ да дође „и веће команде“ за тим, место „команданта дивизије“ да дође „командант корпуса.“

У §. 6. други став да се замени:

Наредбодавац суђења сваки је онај командант, код ког постоји војени суд према сваком његовом потчињеном, а кад се он налази у обвиненом стању или се налази лице, над којим се не може по положају суд код њега образовати, наредбодавац суђења биће његов непосредни претпостављени старешина.

Осим тога сваки претпостављени старешина, кад је повређен закон и кад суђење од надлежног наредбодавца није наређено, може бити наредбодавац суђења у појединим делима.

§. 12. да се допуни:

Исто тако већи старешина, ако је обвињени био притворен, може га притвора ослободити, а ако је требао да буде притворен, а није притвор извршен, наредиће да се притвори.

§. 64. да се допуни:

„Другим речима, ако је когод оглашен да је крив по извесном тексту законском, у ком нема променљивости начина кажњенија, него се каже затвором „од до толико година“, судија већ тиме, што је за мању казну, која не сме силазити испод оне почетне мере, признаје олакшавајуће околности, као што признаје отежавајуће околности кад и иде ближе највећој мери, па не сме ни на једној страни одређивањем казне границе прелазити.

Дозвољава ли закон да се може прећи на строжији начин казне, на робију или смрт, такође судија креће се и у том начину између најмање и највеће мере, а нема ли тога помицања, него закон изриче смрт, судија не сме приступити другом начину, — чим је признао да је крив когод по таквом одређењу. Но где се у законској одредби не не каже најмања мера, него се каже затвором, робијом или заточењем, дотле и дотле, онда је најмања мера она, коју постављају §§ 105, 106 и 107 овог закона.

У §. 68 последња тачка од речи „по“ итд. да се укидне.

У §. 69 а у тачки б. ког првог става да се продужи:

„Или кад је суд при одређивању мере и начину казне повредио наређење §. 64 или је изрекао да није обвињени крив, а наредбодавац суђења налазио би, да се он код суда није извинио и да је све дотле крив, док пресуда не буде расмотрена од војеног касационог суда.

У §. 76. други став да се замени од речи „у опште“.

И над предметима, који дотле нису пресуђени или су били пресуђени а надлежни командант не усвоји пресуду, него је уништи, кад на случај наређеног другог суђења наступа и жалбено право.

Но ако је потреба и над овим предметима надлежност касационог суда може се искључити, ако Књаз не обустави дато овлашћење командантима, за време ванредног или ратног стања — према судској радњи и пресудама, него остану у власти да нерасправљене предмете расправе према том стању.“

§. 81. да се допуни:

Наредбодавац суђења у својој наредби прво излаже име и презиме обвињеног, одакле је, ком одељењу војске припадлежи и чим се занима, за какву се кривицу обвињује, на који је начин, у које време и на ком месту кривица учињена чим се доказује -- и по којој се законској одредби кривица казни, излажући ову одредбу у тексту, а за тим

излаже имена постављених судија наређујући суђење у смислу § 83.

§ 85. да се замени:

Аудитор води засебни деловодни протокол од кривичних предмета и чува акта за која стоји одговоран, све док их у потпуном реду не преда у своје време надлежној команди или свом заступнику.

Последњи став под тачком г, § 90. да се замени:

Сви команданти који упражњавају дату власт према пресудама војених судова, дужни су сваког дана кад им је дело дошло или најдање другог дана расправити у кругу своје власти; и ако не расправе стоје одговорни за рђаве последице у дисциплини заједно са судским референтом.

С тога на сваком овом наређењу, као и потврђењу пресуда противотписиваће се и ово судеко лице.

У § 120. први став да се замени:

„При војеним кривицама где има учасника ваља увек знати: ко су коловође, а ко су помагачи или присталице казниме радње и перадње. По томе коловође су ова лица.

На крају § 120. да се допуни:

ж., У опште учасник је сваки онај који у казнимом делу суделује макар наговором, подбадањем и саветом, у колико и таква радња подлежи казни.

е., За учаснике и помагаче издајству, бегству или побуну, узеће се не само они који би се по

претходећој тачци обвињавали, него и они управни органи и кметови, који су дужношћу позвани да такве кривце хватају, па би их крили, заклањали или противу њих не би ништа предузимали, а знали би да се налазе у кривици и домашају њихове власти.

Овако учествовање доноси и надлежност војених власти и судова у смислу §. 21. војено суд. закона.

После § 121. да се дода:

§ 121-а

Кад здружени војници или цело одељење бегством (§ 155) или дражењем и буђењем (§ 173 и 174) или злоупотребом војене силе (§§ 187, 188 и 190) чине у ванредном или ратном стању опасна злочина дела, онда да би се изнашли коловође, наговорачи и подбадачи, којима следује смртна казна, ако на делу уваћени нису, поступиће се овако:

а., Ако се коловође, наговорачи, подбадачи и у опште који су први најстрожију казну заслужили не знаду, а учасници не ће да их открију, док злочино дело постоји као истинито и доказано, истражни старешина пошто кривце обезоружа, ако обезоружани нису, ставиће их у ред на ће узети произвољно један број између (5 и 50 управљајући се према броју учасника) и сваког на ког падне узети број издвојити и огласити за коловођу са којима ће

се као са правим коловођама по одређењима војно-суд. законика поступити.

Ако се пак овим поступком открију и одаду праве коловође, онда ће се од издвојених оних, који нису коловође увретити међу присталице.

б., Ако је случај да има много присталица, због чега би нецелиходно и бесполезно било све казнити ма и блажијом судском казном, онда ће се казнити они, који се такође једним произвољним бројем по нахођењу старешине издвоје или за које он налази да их понајуре ваља у интересу службе казнити.

в., Који је једном у оваким приликама био присталица у поврату сматраће се за коловођу и као такав биће кажњен.

У овим случајима у опште кад има много присталица, када на коловође пада најстрожија казна, онда могу се према присталицама употребити строге дисциплинске мере а да се суду и не даду.“

§. 124. после тачке е, да се допуни:

„ж., У опште при стицајима кривица, кад суд изрекне да је обвињени крив и за преступе и за злочинства, са чега наступа и промена у начину и мери казне, онда судија држи се оног начина и оне мере, која следује за најтежу кривицу, а мање казне које би следовале за мање, а признате кривице, служе за поштрење узетог строжијег начина и строжије мере у смислу напред изложених одређења.“

з., Ко на више начина или са више дела повреди војничку службу, н. пр. остави шиљбочно или стражарно место, па не само што је повредио ову дужност него и побегне из војске, или ко не изврши какву службу, па за то прими још и мито, тај се налази у стицају кривице, према свакој законској одредби за свако дело биће оглашен за кривога, а мера казне одређиваће се у смислу претходеће тачке.“

Да се после §. 124. дода:

§. 124-а.

Где год закон каже како да се казни која кривица учињена на војишту или пред бунтовницима наоружаним или пред непријатељем: има се разумети, да у војиште долази сав предео на ком војска оперира или извесна места као посаде и позиције против непријатеља или бунтовника чува, као и сва војска која се у рату мобилише, ставља под оружје и за ратне цели покреће

§. 125. да се укине.

Место §. 138. који је укинут да дође:

§. 138.

Издајства казнима по општем казнителном закону учињена од невојених лица у време ванредно или ратно, казниће се смрћу и према овим лицима.

А у издајничке радње по том закону, долазе ова дела:

„Ко са непријатељем ступи у савез и радије противу Србије; који се прими службе непријатељске и бори се противу Србије и њени савезника; ко се налази у непријатељској служби, па у време рата не остави је, него се бори противу Србије и њених савезника; ко непријатеља са знањем потпомаже и ради на предаји одбранитељних тачака или војника било српских или савезника; ко друге ратне потребе излаже опасности; који непријатељу одводи људе, — који су дужни да се боре под српском или савезничком заставом; који планове операција и утврђених места непријатељу саопштава; који непријатељу шпијунаше или непријатељске уводе прима, прикрива или им помаже; који буну међу српским или савезничким војницима подиже; који тајне државне, планове тврдиња и у опште званичне документе и акта за која зна да се од правитељства у тајности чувају, непријатељу саопшти или јавно обелодани; који на уштрб српска права уништи, преврати или прекрије документе и доказе који садрже правни однос са страним правитељством; ко поверени посао државни на штету Србије сврши; ко ради да се државна област окрњи и у опште који ради да се према владајућем дому на тамо изложене начине чине издајничка дела, види §§. 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 91-а и 91-б.

У §. 155. у трећем ставу реч „деградацијом“ укида се и замењује :

„Затвором до пет година поред лишења војених одличја.“

§. 160 да се допуни :

Исто тако кад је ратно стање, за све оне који би се обвнјавали по претходећим §§. 156, 167 и 158, због избегавања војене службе, као и за случаје изложене у §. 159, — главнокомандујући у интересу општем и ради морала у војсци, могу наредбом казне поштрити и употребити све мере које су целесходне, излажући такве кривце већим теретима и опасностима.

У §. 202 између првог и последњег става да се умете :

„Но ако се ова дела чине у рату, казниће се лекар заточењем од две до десет година.

Нема ли на оваку радњу доказа, а постоји велика сумња да је лекар непоуздан, надлежна власт смениће га одмах са те службе и она стоји одговорна за непредузете мере.

Осим тога у рату, команданти тако сумњивог лекара могу употребити и у стројевој служби ма и нестручној.

После §. 206. да се дода :

§. 206-а.

Сваки војник био млађи или старији који пред непријатељем или бунтовницима наоружаним остави место — позицију — (без да побегне) на које је

постављен да га чува, а нема на то дозволења од команданта тога положаја, да се казни смрћу. То важи и за команданте положаја, кад без дозволе претпостављеног и одређене замене таково што учине.

§. 206-б.

Сваки старешина који у борбу води војнике и који је одређен да изврши одређене задатке на не држи своје место и не врши службу бојног поретка, него оклева, изостаје и тиме доприноси да наступе зле последице за борбу па и за уважење старешинства у очима војске, да се казни најстрожијом казном па и смрћу.

§. 245. да се допуни:

„Ко злоупотреби службену власт на против постојећих прописа и наредба даје или продужава одсуства или војена лица од својих команда одваја редећи их на друге неке послове и тиме злоупотребљава своју власт или незаконито присваја власт надлежног старешине, казниће се у мирно време затвором до 1 годину или лишењем чина, а у ратно време заточењем до пет година.“

§. 270. да се допуни:

„Ако пак узете предмете употребе на своју корист, злоупотребљавајући своју власт, казниће се као отимачи. (Види §§. 138, у сизи са §. 192).“

Замене и допуне ове ступају у живот данас.

Препоручујемо Нашем министру војном, да овај закон обнародује, а свима Нашим министрима, у колико се кога тиче, да се о извршењу његовом старају; властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме, да му се поковају.

8. Декембра 1877.
у Алексинцу.

М. М. ОБРЕНОВИЋ, с. р.

*Председник министарског савета,
министар грађевина,*

Стевча Михаиловић с. р.

*Министар иностраних дела, и по
потреби заступник председника
министарског савета,*

Јов. Ристић с. р.

Министар правде,

Јеврем Грујић с. р.

Министар унутрашњих дела,

Рад. Милојковић с. р.

Министар просвете и црквених дела,

А. Васиљевић с. р.

Министар финансије,

В. Јовановић с. р.

*Министар војни,
артиљеријски пуковник,*

С. Грујић с. р.